

REPERE METODOLOGICE PRIVIND ORGANIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL LA DIRIGENȚIE

Dirigenția în anul de studii 2016-2017, se va realiza în conformitate cu exigențele Curriculumului Național, cu cerințele Planului - cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, anul de studii 2016-2017, aprobat prin ordinul ministrului nr. 242 din 25 martie 2016, a Curriculumului la Dirigenție, Ediția a II, revăzută, pentru clasele V-XII, anul 2006.

Obiective pentru anul școlar 2016-2017

- Implementarea prevederilor Codului Educației al Republicii Moldova
- Diversificarea activităților extrașcolare orientate spre ridicarea nivelului de cultură generală a elevilor
- Asigurarea accesului elevilor la activitățile extrașcolare în concordanță cu aptitudinile, pasiunile, interesele și trăsăturile lor de personalitate
- Asigurarea vizibilității activităților extrașcolare prin mediatizarea acestora
- Orientarea profesională și ghidarea în carieră ținându-se cont de particularitățile de vîrstă ale copiilor.

I. Sugestii privind administrarea activităților educative la nivel de raion/municipiu

Activitățile educative extrașcolare sînt componente importante ale procesului educațional. Acestea creează oportunități pentru aplicarea și transferul cunoștințelor, manifestarea abilităților și dezvoltarea competențelor dobîndite de către elevi în procesul de studii, valorificarea potențialului individual. Organizarea eficientă a acestor activități oferă atractivitate instituțiilor de învățămînt, sporesc prestigiul acestora.

Asigurarea calității activităților educative și extrașcolare vor constitui preocuparea tuturor forurilor decizionale la nivel de raion/municipiu (Consiliul raional/municipal, Consiliul consultativ și cel de administrație ale OLSDÎ) în funcție de complexitatea problemelor abordate și a eventualelor soluții.

Colaboratorul responsabil de coordonarea activităților extrașcolare la nivel de raion/municipiu va avea grijă ca aspectele specifice domeniului respectiv să fie parte a tuturor elementelor planului managerial al Organului local de specialitate din Domeniul Învățămîntului, corelînd activitățile ce țin de managementul procesului educațional cu cele de orientare și îndrumare metodologică.

II. Sugestii privind administrarea procesului educativ la nivel instituțional

Proiectarea, coordonarea, organizarea, monitorizarea și evaluarea activității educative constituie principala sarcină a managerului educativ (directorul adjunct pentru educație, sau, în lipsa acestuia, membrul echipei manageriale, căruia îi sînt atribuite funcțiile respective conform fișei postului).

Asigurarea bunei organizări și desfășurări a activităților educative pornește de la calitatea proiectului managerial și planurile operaționale ale OLSDÎ, instituției și cea a compartimentului „Activități educative”. Compartimentul respectiv va include inerent trei dimensiuni obligatorii (fiecare dintre acestea urmărind atingerea obiectivelor stabilite pentru anul școlar 2016-2017):

- programul activităților educative la nivel de raion/municipiu, instituție;
- coordonarea și sprijinirea activității Consiliului Elevilor;
- activitatea comisiei metodice a diriginților de clasă.

Programul activităților educative organizate la nivel de instituție

Programul nominalizat va fi construit ținând cont de obiectivele care urmează a fi atinse în anul școlar respectiv (de exemplu: *diversificarea activităților extrașcolare și implicarea activă a elevilor în organizarea acțiunilor orientate spre sporirea nivelului de cultură generală; identificarea și dezvoltarea talentelor, aptitudinilor elevilor (domeniile arte, sport, tehnologii, comunicare, leadership etc.); dezvoltarea relațiilor comunitare, identificarea și atragerea de noi parteneri în derularea programelor educaționale; dezvoltarea în colectiv/comunitate a unor relații bazate pe încredere, respect, toleranță*).

Programul va fi structurat cronologic (pe trimestre, inclusiv perioada vacanțelor) și va conține câteva tipuri de activități, în funcție de sursa care le inițiază:

- *Activități care au la bază directive ale ME*. Pot fi proiecte implementate la nivel național (conform Programului anual al activităților extrașcolare cu elevii din învățământul general, ultimul, pentru anul 2016 a fost aprobat prin ordinul nr.1097 din 18 decembrie 2015). Inițiativele la nivel național sînt preluate frecvent de către școli și utilizate ca prilej de desfășurare a unor activități extrașcolare (de ex. Decada drepturilor Omului, Săptămîna Europeană a democrației locale etc.).
- *Activități propuse de instituții/organizații* din afara sistemului educațional, inclusiv ONG-uri, avînd și suportul normativ în acest sens (demers coordonat cu ME, fără prejudicierea orarului de activitate al școlii și impunerea unor atribuții improprii cadrelor didactice).
- *Activități care au la bază tradițiile, valorile școlii, comunității*, inclusiv inițiative ale unor grupuri de elevi, profesori, părinți, reprezentanți ai APL etc.
- *Activități planificate în parteneriat cu instituții, agenți economici sau alți actori din comunitari*.

Educația extrașcolară se realizează din contul orelor destinate activităților respective conform Planului-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal (**ordinul nr.242 din 25.03.2016**), precum și din contul unităților speciale prevăzute în statele de funcțiune ale unor instituții pentru organizarea activității educative după interese (dirijori de cor, coregrafi, conducători de alte cercuri și formațiuni). Distribuirea orelor extrașcolare se va realiza, ținîndu-se cont de interesele și opțiunile elevilor pentru ocuparea timpului liber. Repartizarea orelor destinate activităților extrașcolare (cercuri, ansambluri, formații, cluburi, secții etc.) se aprobă prin decizia Consiliului de administrație al instituției validat prin ordinul directorului. Acestea se includ în norma săptămînală a cadrelor didactice, conform listelor de tarife.

Organizarea excursiilor, schimburilor de elevi, delegarea pentru participare la festivaluri, concursuri, expoziții raionale/municipale, zonale, republicane, regionale, internaționale care presupun deplasarea grupurilor de copii în afara frontierelor republicii se va realiza, ținîndu-se cont de **dispoziția nr.318 din 06 iunie 2013** “Cu privire la organizarea deplasării grupurilor de elevi peste hotarele republicii”.

Coordonarea și sprijinirea activității Consiliului Elevilor

- Promovarea unor alegeri democratice în rîndul elevilor, astfel sporind gradul de implicare a tuturor elevilor din instituție, responsabilizarea și educarea unor cetățeni activi;
- Motivarea dezvoltării organelor de autoconducere ale elevilor prin informarea, susținerea și promovarea consiliilor elevilor, a căror activitate se desfășoară conform Instrucțiunea privind constituirea și funcționarea consiliului elevilor (Anexa nr. 1 la Ordinul nr. 136 din 26 martie 2013);
- Susținerea creării unei structuri piramidale, stabilind conexiunile între Consiliile la nivel local, raional și național;
- Dezvoltarea relațiilor la nivel internațional prin cooperarea cu CNE România și inițierea participării în structuri internaționale.

Activitatea comisiei metodice a diriginților de clasă va fi axată pe realizarea obiectivelor stabilite pentru anul școlar 2016-2017, reieșind din analiza activității Comisiei în anul școlar precedent. Compartimentul respectiv va conține precizări cu referire la activitatea comisiei metodice (de exemplu: periodicitatea convocării ședințelor – lunar, ultima zi de joi; ora – 14.00; localul – cabinetul metodic), precum și tematica ședințelor (în ordine cronologică), termenii, forma de realizare, persoanele responsabile, forma de raportare și unde vor fi prezentate rezultatele. Agenda ședințelor comisiei metodice a diriginților va depinde de obiectivele propuse la nivel național, raional, precum și problemele identificate la nivel de instituție care necesită intervenție. Ea poate conține abordări teoretice de interes comun (de exemplu: *sporirea eficienței actului didactic prin cunoașterea și respectarea personalității elevului; mijloace de intervenție în cazul adolescenților cu tulburări de conduită școlară și cu situații deosebite în familie; rolul dirigințelui în prevenirea absenteismului și abandonului școlar; parteneriatul comunitar: angajamente și beneficii reciproce, educație pentru carieră, educație antreprenorială, prevenirea și combaterea violentei etc.*), schimb de bune practici și informații din experiența acumulată, ore publice etc.

Comisia metodică a diriginților este constituită din diriginții de clasă conform ciclurilor de învățământ. În cazul instituțiilor mici se constituie o singură comisie metodică a diriginților.

Șeful comisiei metodice a diriginților este numit prin ordinul directorului instituției, cu consultarea membrilor ei.

Comisia metodică a diriginților are următoarele atribuții:

- 1) Dezbate problemele privind structura, conținutul și metodică orelor de dirigenție privind ciclurile din învățământul secundar general.
- 2) Analizează participarea în cadrul activităților comunitare și de voluntariat a elevilor.
- 3) Coordonează participarea colectivelor de elevi la activitățile extrașcolare și diverse concursuri, schimb de experiență.
- 4) Orientează colectivul pedagogic spre stabilirea unor cerințe educaționale unice față de elevi, asigură desfășurarea unor programe și activități educative, de promovare a dialogului deschis cu elevii.
- 5) Organizează și desfășoară activități de ghidare în carieră a elevilor.

Sugestii privind activitatea pedagogilor diriginți

Pedagogul dirigințe își va organiza activitatea astfel, încât să-i pună în valoare pe toți elevii și să-i integreze în procesul educațional la clasă, adaptându-se la diversitatea de cerințe educaționale, la particularitățile de învățare și de dezvoltare ale fiecăruia. Accentul va fi pus pe cooperare, parteneriat, învățare socială, valorizarea relațiilor pozitive, umaniste în educație, responsabilizarea elevului pentru propriile performanțe. și, în special, pe dezvoltarea personală și proiectarea carierei.

În conformitate cu secțiunea 11 din Regulamentul de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar, ciclul I și II, aprobat prin **Ordinul nr. 235 din 25 martie 2016**, dar și în baza prevederilor **Ordinului nr. 559 din 12 iunie 2015** (cu privire la combaterea abandonului și absenteismului școlar), Dirigințele îndeplinesc următoarele atribuții

- a) Organizează orele de dirigenție și alte activități ce contribuie la dezvoltarea personalității elevului.
- b) Oferă consiliere în carieră și orientare profesională a elevilor.
- c) Monitorizează frecvența elevilor, identifică și analizează cauzele absențelor elevilor și întreprinde acțiuni corespunzătoare pentru îmbunătățirea frecvenței
- d) Analizează periodic situația școlară a elevilor, insistând la mobilizarea acestora în vederea îndeplinirii optime a obligațiilor regulamentare
- e) Colaborează cu toți profesorii care predau la clasă în vederea eficientizării procesului educațional.
- f) Participă la educația igienico-sanitară a elevilor

- g) Observă comportamentul elevilor, inclusiv în scopul prevenirii abuzului, neglijării, exploatării copilului și raportării cazurilor suspecte sau confirmate de abuz
- h) Organizează și conduce activitatea clasei, ținând cont de problemele pe care le impune viața, precum și de sarcinile educative ale instituției
- i) Contribuie în parteneriat cu alte cadre didactice, la organizarea și desfășurarea activităților extrașcolare
- j) Asigură conexiunea cu părinții elevilor, îi informează despre rezultatele obținute de elevi la învățatură, despre absențele nemotivate, alte forme de abatere de la prevederile Regulamentului Instituției
- k) Organizează ședințe cu părinții cel puțin patru ori pe durata anului școlar
- l) Este responsabil de crearea mediului favorabil de acomodare/adaptare a elevilor nou veniți în colectivul de elevi
- m) Calculează media generală a fiecărui elev
- n) Completează dosarele elevilor, catalogul clasei cu date personale ale elevilor, precum și alte formulare și acte de școlarizare
- o) Informează consiliul profesoral despre activitatea desfășurată în clasa pe care o conduce
- p) Răspunde de baza materială a cabinetului pus la dispoziție.

În cazul eșecului școlar dirigintele, în comun cu elevul, părinții, profesorii, psihologul, medicul, directorul, identifică cauzele determinate și, în calitate de intermediar, colaborează cu aceștia întru înlăturarea lor.

Dirigintele își proiectează și își desfășoară activitatea în concordanță cu proiectul managerial al unității de învățământ, cu cerințele regulamentului de ordine interioară și în acord cu particularitățile educaționale ale clasei respective.

Orele de dirigenție vor fi realizate în baza Curriculumului „Dirigenția” – document normativ principal pentru proiectarea și desfășurarea activităților educative la orele respective în învățământul gimnazial și liceal. La treapta gimnazială și liceală, din numărul total al orelor de dirigenție – 20 vor fi realizate în baza Curriculumului, celelalte vor fi programate de către profesorii dirigenți pentru soluționarea problemelor organizatorice și activitățile curente în funcție de specificul clasei de elevi.

La începutul semestrului II, dirigenții vor proiecta implementarea modulului ”Dezvoltarea personală și proiectarea carierei”. Acest modul va fi realizat împreună cu profesorii care predau modulul similar la educația civică pentru a asigura sinergia. Bibliotecile instituțiilor de învățământ vor fi asigurate cu materialele elaborate pentru realizarea acestui modul în clasele V-XII.

Suplimentar, profesorii dirigenți ai claselor V-IX, vor desfășura, preponderent în ajunul vacanțelor, patru ore de dirigenție orientate spre formarea la elevi a atitudinilor și consolidarea deprinderilor de comportament în situații de risc.

Orele de dirigenție se includ în orar, dar nu se tarifează, ținând cont de faptul, că acestea constituie o parte integrantă a funcționalului dirigintelui.

În calitate de suport didactic pentru suplinirea funcțiilor dirigenții pot folosi sursele bibliografice:

1. Băban A. ș.a. Consiliere educațională: ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere. Ediția a treia. Cluj-Napoca: Editura ASCR ASCRED, 2011.
2. Callo T., Paniș A. (coord.), Andrițchi V., Afanas A., Vrabie V. Educația centrată pe elev. Ghid metodologic. Inst. De Științe ale Educației, Chișinău: „Print-Caro” SRL, 2010.
3. Cosma T. Ședințele cu părinții în gimnaziu. Idei-suport pentru dirigenți. Iași: Polirom, 2008.
4. Guțu, V. (coord.) ș.a. Educația centrată pe cel ce învață. Ghid metodologic. Chișinău, CE USM, 2009.

5. Sclifos L., Goraș-Postică V., Cosovan O. ș.a. O competență – cheie: a învăța să înveți. Ghid metodologic. Chișinău: Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2010.
6. Cunoașterea elevului: consiliere și orientare. Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar, Chișinău, IȘE, 2007
7. Planul Educațional Individualizat. Ghid de elaborare și implementare, Chișinău, 2011. www.edu.md, (Sistemul educațional, Instituții rezidențiale și educație incluzivă)
8. Bioetică și educație (Materiale de reper pentru diriginți, cadre didactice și 5greement5 din învățământul liceal). Chișinău, Periscop, 2007
9. Ghid pentru profesioniștii care lucrează cu copiii migrantilor, Chișinău 2007
10. Aspecte ale bioeticii în educație (Materiale de reper pentru diriginți, cadre didactice și manageriale din învățământul primar și gimnazial). Chișinău, Periscop, 2006
11. Silistraru N., Valori ale educației moderne. Chișinău, Poligrafcombinat, 2006
12. Educația toleranței (Materiale de reper pentru profesorul-diriginte din învățământul preuniversitar). Chișinău, Gunivas, 2004
13. Moldovanu I. Et. Al., Monitorizarea și evaluarea activităților cu tinerii. Ghid pentru tineri și profesioniști care lucrează cu tinerii. Chișinău, UNICEF, 2006.
14. Handrabura L., Goraș – Postică V., Educație pentru echitate de gen și șanse egale. Auxiliar didactic pentru profesori și elevi, CEPD, Chișinău, 2007.
15. Mîndîcanu V., Arta comportamentului moral, UPS Ion Creangă, Chișinău, 2004.
16. Zlate M, Psihologie. Eu și personalitatea, București, Editura Trei, 2004.
17. Cucuș C., Educație. Iubire, edificare, desăvîrșire, Iași, Editura Polirom, 2008.
18. Învăț să fiu. Ghid pentru psihologi școlari, diriginți, profesori, Chișinău, CEPD, 2006.
19. Cartea mare a jocurilor, CIDDC, Chișinău, 2001.
20. Educație pentru dezvoltare. Ghidul animatorului. CIDDC, Chișinău, 2001

III. Sugestii privind activitatea instituțiilor extrașcolare

Activitățile extrașcolare din instituțiile de învățământ secundar general și special vor fi analizate în baza următoarelor tipuri de programe:

- Programe modificate sau adaptate în funcție de specificul grupului de copii (instituției, localității), aprobate de către consiliul metodic sau profesoral al instituției, cu direcția învățământ, tineret și sport respectivă și validate prin ștampila acesteia;
- Programe experimentale – orientate spre valorizarea noilor domenii ale științei, artei, tehnicii, implementarea noilor tehnologii educaționale, programe ce pot fi elaborate de către practicieni, aprobate de către consiliul metodic sau profesoral al instituției, coordonate cu direcția învățământ, tineret și sport respectivă și validate prin ștampila acesteia, valabile pentru un ciclu finit de studii și însoțite de evaluări curente și sumative;
- Programe de autor – marcate de noutate, actualitate și originalitate, elaborate de către practicieni, aprobate de către consiliul metodic sau profesoral al instituției, coordonate cu direcția învățământ, tineret și sport respectivă și validate prin ștampila acesteia, valabile pentru un ciclu finit de studii și însoțite de evaluări curente și sumative.

Funcționarea instituțiilor de învățământ secundar general în regim de 5 zile impune necesitatea deplasării intensității activității instituțiilor extrașcolare în zilele de sîmbătă și duminică, organizarea în aceste zile a concursurilor, acțiunilor de agrement, excursiilor, etc.

*Maria Burlacu, consultant, Direcția Învățământ
preuniversitar, Ministerul Educației*